

แนวทางในการปฏิบัติที่ดี (Best Practice)

เรื่อง การจัดการเรียนการสอนตามแนวทางชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

แนวทางในการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ในรูปแบบเอกสารในการจัดการสอนและเป็นการสร้างบัณฑิตที่มีคุณภาพตามกรอบมาตรฐานอุดมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยตระหนักรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงที่รุนแรงและหลากหลายในทุกๆ ด้านของสังคมอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของโลกอย่างรวดเร็วและกว้างขวางมากขึ้นในศตวรรษที่ 21 ขณะนี้เป็นทศวรรษที่ 2 ของศตวรรษที่ 21 ต้องอาศัยความสามารถในเชิงปฏิบัติและความสามารถในการทำงานร่วมกับคนอื่นๆ ข้ามศาสตร์ เพื่อช่วยกันตอบปัญหารวมทั้งความสามารถที่จะดูแลตนเองให้เป็นผู้ที่เข้มแข็งทั้งกายและใจมีคุณธรรมจริยธรรมที่จะทำให้ดำรงชีวิตในสังคมที่โปร่งใสในเชิงข่าวสารได้ดี คณาจารย์ของบัณฑิตวิทยาลัยและนักศึกษาจะต้องร่วมกระบวนการแสวงหาชุมชนทรัพยากรในตนซึ่ง Delos et al.1996 คณะทำงานด้านการศึกษาศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 ได้กล่าวไว้ 4 ด้าน ในการเรียนรู้ คือ

- 1) การเรียนรู้เพื่อให้เกิดความรู้ (Learning to Know)
- 2) การเรียนรู้เพื่อให้ปฏิบัติได้ (Learning to do)
- 3) การเรียนรู้ที่ทำให้อยู่ร่วมกับคนอื่น ๆ ได้ (Learning to live with others)
- 4) การเรียนรู้ที่จะทำให้ตนเป็นผู้มีสุขภาพดีทั้งกาย ใจ รู้จักตนเอง และพัฒนาตนเองเป็น (Learning to be)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชธานี ได้จัดกิจกรรมจัดการความรู้เพื่อเตรียมความพร้อมให้คณาจารย์โดยจัดกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับเทคนิคการจัดการเรียนการสอนเป็นการพัฒนาอาจารย์ เพื่อการเรียนการสอนยุคใหม่ (Development for Teachers' Teaching) โดยส่งเสริมให้คณาจารย์จัดการเรียนการสอนในรูปแบบต่างๆ และได้รูปแบบที่สนใจ คือ คณาจารย์ได้เรียนรู้ร่วมกันในการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) โดยการกำหนด วิสัยทัศน์ ปรัชญา และระบบกิจกรรมของการจัดการสอนตามแนวทางชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

วิสัยทัศน์ ของบัณฑิตวิทยาลัยที่เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้

“บัณฑิตวิทยาลัยให้การอบรมและการเรียนรู้ในฐานะผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษากับอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิ นักศึกษาทุกคนได้รับสิทธิ์ในการเรียนรู้และคุณภาพการเรียนที่สูงขึ้นในสังคมสำหรับระบอบประชาธิปไตย”

ปรัชญา ของบัณฑิตวิทยาลัยที่เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้มี 3 ประการ คือ

- 1) ปรัชญาสำหรับส่วนรวม (Public Philosophy)
- 2) ปรัชญาของระบอบประชาธิปไตย (Democracy Philosophy)
- 3) ปรัชญาของความเป็นเลิศ (Excellence Philosophy)

1) ปรัชญาสำหรับส่วนรวม (Public Philosophy)

บัณฑิตวิทยาลัยเป็นพื้นที่สำหรับส่วนรวมไม่ว่าจะเป็นภายในหรือภายนอกห้องเรียนจะเปิดกว้างโดยการจะต้องมีการสร้างความสัมพันธ์ในการสอนนักศึกษาและการอบรมพร้อมกับเพื่อนร่วมงาน โดยการนำเสนอฉันเรียนของตนเองและการบริการวิชาการต่อที่สาธารณะอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

2) ปรัชญาของระบอบประชาธิปไตย (Democracy Philosophy)

ระบอบประชาธิปไตยในบัณฑิตวิทยาลัยและในการเรียนการสอนคือ วิธีการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น (A Way of Associated Living) เพื่อให้ระบอบประชาธิปไตยเกิดขึ้นได้ระหว่างนักศึกษากับนักศึกษานักศึกษากับอาจารย์ และอาจารย์กับอาจารย์ จะต้องสร้างความสัมพันธ์ในการรับฟังซึ่งกันและกันขึ้นในบัณฑิตวิทยาลัย ละในห้องเรียนความสัมพันธ์แบบรับฟังซึ่งกันและกันจะทำให้เกิดการเตรียมคำพูดจนเกิดการสื่อสารในเชิงพูดจาปฏิสัมพันธ์ (Interactive Communication) จนกลายเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ขึ้นมาได้

3) ปรัชญาของความเป็นเลิศ (Excellence Philosophy)

ความเป็นเลิศ หมายถึง ไม่ว่าจะเจอกับเงื่อนไขแบบใดก็สามารถรับมือต่อเงื่อนไขนั้นได้อย่างดีที่สุด ซึ่งการนำทฤษฎีมาปฏิบัติจริงในชั้นเรียนและการเรียนรู้ถ้าไม่มุ่งหวังผลให้ได้ยอดเยี่ยมที่สุดแล้วคงไม่สามารถทำให้ชั้นเรียนและการเรียนที่เหมาะสมเกิดขึ้นได้จริง อาจารย์และนักศึกษาจำเป็นจะต้องสร้างประเพณีที่ไขว่คว้าหาการเรียนรู้ที่ยอดเยี่ยมที่สุด โดยให้ความสำคัญกับความสุภาพและความเป็นมิตร ไม่ว่าจะเจอกับเงื่อนไขแบบใดก็ตามการศึกษา คือ การหล่อหลอมของประเพณีตามแนวคิดของดิวอี้ (Dewey) การมุ่งสู่ปรัชญาของความเป็นเลิศนั้นทั้ง นักศึกษาและอาจารย์จะได้รับการอบรมให้เกิดการทำตัวซึ่งเป็นศีลธรรม จรรยาที่สำคัญที่สุดสำหรับการเรียนรู้

ระบบกิจกรรมของการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางชุมชนแห่งการเรียนรู้

ระบบกิจกรรมเพื่อให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้จะประกอบด้วยระบบกิจกรรม 3 ส่วน ได้แก่

- 1) การเรียนรู้แบบร่วมมือรวมพลังในห้องเรียน (Collaboration Learning)
- 2) การสร้างความเป็นเพื่อน (Collegiality)
- 3) ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC)

ระบบกิจกรรมเป็นสิ่งที่สำคัญมากสำหรับอาจารย์ในช่วงเวลาที่บรรดาอาจารย์จะพยายามให้มีความคืบหน้า อันดับแรกจะพยายามกำหนดรายละเอียดทั้งหมดด้วยการพูดคุยกันภายในบัณฑิตวิทยาลัยให้ทุกคนเข้าใจร่วมกันในส่วนของปรัชญา และวิสัยทัศน์เสียก่อนโดยการสื่อสารแบบพูดจาปฏิสัมพันธ์ (Interactive Communication) คือ การสร้างความสัมพันธ์ที่รับฟังซึ่งกันและกันทั้งในห้องเรียน ห้องพักอาจารย์ รวมถึงบัณฑิตวิทยาลัยกับท้องถิ่น การรับฟังเสียงของผู้อื่นและเป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้และเป็นพื้นฐานของระบบประชาธิปไตยที่เกิดขึ้นจากการสื่อสารแบบพูดจาปฏิสัมพันธ์

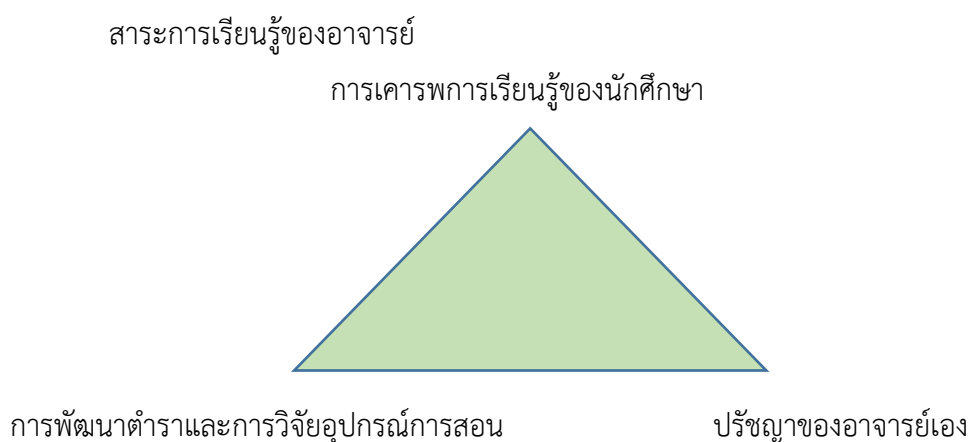
การเรียนรู้แบบร่วมมือรวมพลังในห้องเรียน (Collaborative leaning)

เงื่อนไขสำคัญที่ทำให้เกิดการเรียนรู้สามารถทำให้เห็นได้ตามแผนภาพรูปสามเหลี่ยม

การสร้างความเป็นเพื่อนร่วมงานของอาจารย์ (Collegiality)

อาจารย์ในบัณฑิตวิทยาลัยอยู่ในฐานะผู้เชี่ยวชาญ (Professional) ในการประชุมหารือเรื่องชั้นเรียนกับการคิดวิธีที่จํานำทฤษฎีไปปฏิบัติในห้องเรียนนั้นจะต้องมีการเรียนรู้ร่วมกันใน 3 เรื่อง แสดงโดยภาพสามเหลี่ยม

อาจารย์จะให้ความสำคัญกับการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (Classroom Action Reranked) ในการออกแบบชั้นเรียนจึงมอบหมายให้ผู้สอนมีส่วนร่วมมากที่สุดเท่าที่จะทำได้และจะมีการประชุมหารือได้มุ่งเน้นการสะท้อน (Reflection) ข้อเท็จจริงอาการเรียนรู้ของนักศึกษา เป็นหลักจึงเป็นการวิจัยการเรียนรู้จากการออกแบบ (Design) และการสะท้อน (Reflection)

ชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ (Professional Learning Community)

ความสามารถเฉพาะทางของอาจารย์ประกอบด้วยหลักสูตร การประยุกต์ใช้เทคนิคในรายวิชาอย่างสมเหตุสมผล หมายถึง การสร้างเทคนิคและความรู้ในรายวิชานั้นให้ออกมาเป็นรูปธรรม แต่ความสามารถของอาจารย์ในชุมชนแห่งการเรียนรู้จะเป็นนักปฏิบัติผู้สะท้อนคิด (Reflective Partitions) ที่เรียนรู้ซึ่งกันและกันจากการสะท้อนกลับของข้อเท็จจริงที่ตนเองและเพื่อนร่วมงานได้รับจากการนำหลักการไปปฏิบัติจริงส่งผลต่อการเรียนรู้ที่เป็นเลิศของนักศึกษา

คุณภาพของบัณฑิต

คุณภาพของบัณฑิตจะต้องเป็นไปตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ในรอบด้านคือ

1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม
2. ด้านความรู้
3. ด้านทักษะทางปัญญา
4. ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ
5. ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศคุณภาพของ

อาจารย์

ห้องเรียนแห่งคุณภาพ (Quality Classroom) ของบัณฑิตวิทยาลัยในฐานะเป็น (Professional Learning Community : PLC)

ห้องเรียนแห่งคุณภาพ ตามข้อเสนอของ รองศาสตราจารย์ ดร.สิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา คณะครู ศาสตราจารย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ห้องเรียนแห่งคุณภาพ (Quality Classroom)

คือพื้นที่และช่วงเวลาที่ได้รับบริการส่งเสริมสนับสนุนโดยอาจารย์ซึ่งต้องปฏิบัติงานในหลายบทบาทอันได้แก่ บทบาทผู้สอน (instructor) ผู้อำนวยการความสะดวกในการเรียนรู้ (learning facilitator) ผู้ให้คำปรึกษา (advisor) ผู้ชี้แนะแนวทาง (coach) และพี่เลี้ยง (mentor) เป็นต้น ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในห้องเรียนแห่งคุณภาพคือผู้เรียนแต่ละคนและทุกๆคนจะได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากอาจารย์ที่ได้รับการศึกษาที่ดีที่สุดตรงตามความสนใจเต็มศักยภาพและครบมาตรฐานหลักสูตร

นอกจากนี้อาจารย์ก็จะได้เรียนรู้และพัฒนาการเรียนการสอนของตนเองเพื่อนักศึกษาทุกคนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ และเกิดการพัฒนาดังต่อเนื่อง มีความก้าวหน้าทางวิชาชีพเป็นผู้ที่มีความชำนาญและความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานอย่างมืออาชีพ ทั้งในการพัฒนาผู้เรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ในด้านการปฏิบัติงานในวิชาชีพอาจารย์ การบริหารวิชาการ และการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย

อาจารย์จึงเป็นกัลยามิตรของนักศึกษา เพื่อน อาจารย์ ชุมชนและนักวิชาการเป็นต้นแบบของบุคคลแห่งการเรียนรู้และผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อสร้างสรรค์ พัฒนาชีวิตสังคมและสิ่งแวดล้อมให้เกิดสันติสุขและการที่ยั่งยืน

การปฏิบัติการสอน (Teaching Practice)

1. การปฏิบัติการสอนคืออะไร

การสอนเป็นงานของครูการปฏิบัติการสอน คือ การปฏิบัติงานของอาจารย์ อาจารย์ชำนาญการพิเศษ หมายถึง อาจารย์ผู้สามารถปฏิบัติการสอนนักศึกษาของอาจารย์ทุกคนได้อย่างชำนาญเป็นพิเศษ กล่าวคือ อาจารย์สามารถสนับสนุนการเรียนรู้ของนักศึกษาแต่ละคนและทุกๆ คน ได้อย่างเป็นธรรมชาติหรือเป็นอัตโนมัติ และเกิดประสิทธิผลในการเรียนรู้ของนักศึกษาทุกคนของอาจารย์อย่างมีประสิทธิภาพหรือยังมีปาฏิหาริย์ คือ เกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ขึ้นอย่างถูกต้องสร้างสรรค์ทันทีและพอดีนักศึกษานักเรียนของอาจารย์ชำนาญการพิเศษทุกคนได้รับการพัฒนาคุณภาพอย่างเต็มที่ศักยภาพแห่งตนทุกคน ทั้งนี้ทั้งในด้านความสุข ความดี และความเก่ง ดังนั้น เมื่ออาจารย์ปฏิบัติการสอนจึงเป็นเวลาของการปฏิบัติงานตามพันธกิจแห่งวิชาชีพอาจารย์

2. การปฏิบัติการสอนสำคัญอย่างไร

การสอนเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเองของนักศึกษาให้เต็มศักยภาพคือมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งทางร่างกาย ความรู้ คุณธรรม จิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐานรวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาระดับอุดมศึกษาและการศึกษาตลอดชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) นักศึกษาที่ได้โอกาสในการได้รับการสอนที่มีคุณภาพก็จะได้

โอกาสในการพัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์โอกาสและคุณภาพการศึกษาที่นักศึกษาได้รับจึงสืบเนื่องมาจากโอกาสและคุณภาพของการปฏิบัติการสอนของอาจารย์แต่ละคนที่ได้สร้างสรรค์ให้แก่ นักศึกษาของอาจารย์แดงมีความสุขขวัญในวิชาชีพครูที่ว่าผลงานของครูต้องดูที่สิทธิ์ซึ่งอาจขยายความได้ว่าผลงานของการปฏิบัติการสอนของครูนั่นประจักษ์แจ้งได้จากผลการเรียนรู้อันเป็นพัฒนาการอย่างรอบด้านของนักเรียนแต่ละคนและทุกๆ คนที่ครูสอน

ดังนั้น การปฏิบัติการสอนของอาจารย์แต่ละคนจึงมีความสำคัญอย่างน้อยใน 4 นัยยะกล่าวคือ (1) เป็นปัจจัยหลักในการส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียน (2) เป็นโอกาสสำคัญสำหรับอาจารย์ในการเรียนเพื่อพัฒนาความเป็นอาจารย์มืออาชีพของตน (3) เป็นตัวชี้วัดคุณภาพของโรงเรียนสถานศึกษาในการจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเข้มแข็งและความเจริญแก่ปวงชน และ (4) เป็นปรากฏการณ์ที่แสดงคุณค่าและความสร้างสรรค์ในการปฏิบัติพันธกิจของวิชาชีพอาจารย์ต่อการรังสรรค์สังคม

ตัวอย่างเครื่องมือ

แบบสังเกตการณ์สร้างวินัยเชิงบวกในชั้นเรียน*

ขอให้อาจารย์วิเคราะห์ตนเองว่าในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการดูแลนักศึกษาในชั้นเรียนของอาจารย์นั้น พฤติกรรมของตนได้ส่งเสริมวินัยเชิงบวกให้แก่นักศึกษาทุกคนในชั้นเรียนของอาจารย์ในระดับใด

พฤติกรรมของอาจารย์	ระดับการปฏิบัติ				
	ทุกคาบเรียน	เป็นประจำ	บางครั้ง	นานๆครั้ง	ไม่เคย
1. ให้คำชมนักศึกษาเมื่อนักศึกษาแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม					
2. ให้โอกาสและสนับสนุนให้นักศึกษาทุกคนได้แสดงความคิดเห็น					
3. ให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดกติกาของห้องเรียน					
4. ใช้วิธีการควบคุมระยะใกล้ เช่น เข้าไปตักเตือนด้วยความเป็นมิตรเมื่อนักศึกษาทำผิด					
5. สอบถามความต้องการของนักศึกษาก่อนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน					
6. ใช้กิจกรรมที่ทำให้นักศึกษาเกิดความสุขในการเรียน					
7. ประพฤติตนเป็นตัวอย่างแก่นักศึกษาด้วยการเข้าสอนและเลิกสอนตรงเวลา					
8. ฝึกให้นักศึกษารู้จักรับผิดชอบตนเอง					
9. ให้ความเมตตาและให้โอกาสเมื่อนักศึกษาทำสิ่งที่ผิดพลาด					
10. สอนด้วยความเป็นมิตรและยิ้มแย้มแจ่มใสขณะสอน					
11. ให้คำชมกับนักศึกษาทั้งห้องเมื่อนักศึกษาแสดงความร่วมมือร่วมใจในการทำงาน					
12. จัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความภาคภูมิใจในตนเองของนักศึกษา					

*อ.ดร.ปิยวรรณ วิเศษสุวรรณภูมิ สาขาจิตวิทยาการศึกษา
ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

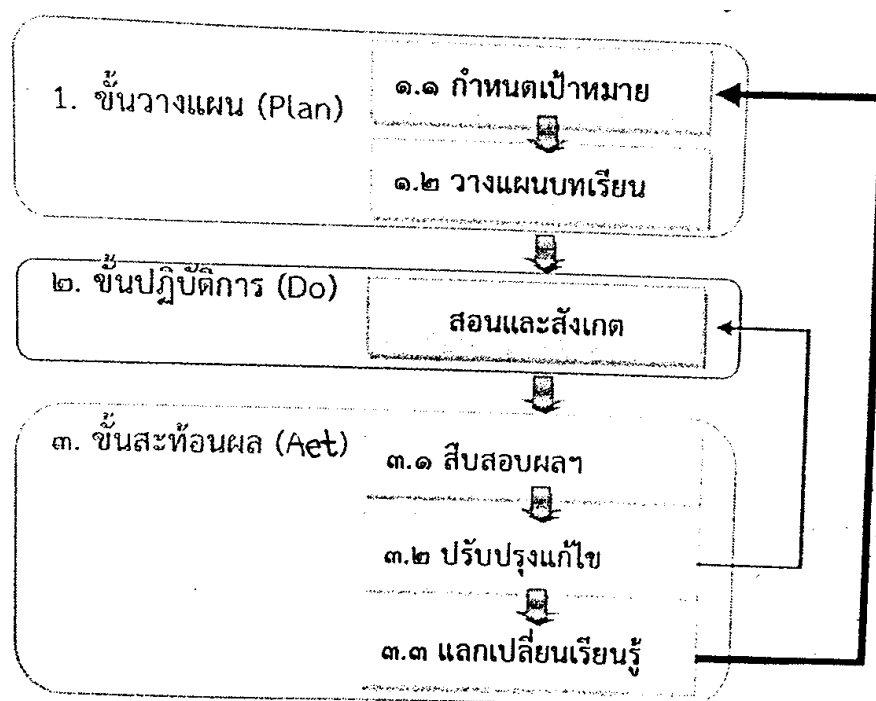
กระบวนการในการศึกษาผ่านบทเรียน

กระบวนการในการศึกษาผ่านบทเรียนมีการดำเนินงานแบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่หนึ่ง การเตรียมการดำเนินงาน ได้แก่ (1) การกำหนดรูปแบบการศึกษาผ่านบทเรียนให้เหมาะสมกับเป้าหมายและบริบทการดำเนินงาน (2) การเผยแพร่แนวคิดการศึกษาผ่านบทเรียนเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ครูอาจารย์และผู้ที่เกี่ยวข้อง (3) การจัดกลุ่มศึกษาผ่านบทเรียน (4) การแสวงหาและประสานงานผู้รู้และ (5) การจัดตารางปฏิบัติงานและการจัดประชุมเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ

ส่วนที่สอง ขั้นตอนการดำเนินงาน กระบวนการศึกษาผ่านบทเรียนเป็นกระบวนการทำงานพัฒนาวิชาชีพพร้อมกันของกลุ่มอาจารย์ที่มีความสำคัญกับการสังเกตพฤติกรรมที่แสดงการคิดและการเรียนรู้ของนักศึกษาโดยตรงในชั้นเรียนและการอภิปรายสะท้อนความคิดร่วมกัน กระบวนการศึกษาผ่านบทเรียนนี้ไม่มีขั้นตอนที่ต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดสามารถยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนขั้นตอนการทำงานได้ตามความเหมาะสมกับบริบทการทำงานจริง โดยยังคงไว้ซึ่งหลักการสำคัญทั้งหกประการดังที่ได้เสนอไว้ข้างต้นในที่นี้ขอเสนอขั้นตอนสำคัญของกระบวนการศึกษากันต์บทเรียนซึ่งประกอบด้วยขั้นตอน 3 ขั้นตอนหลักที่มีลักษณะการดำเนินงานเป็นวงจร Plan-Do-Aet (Isoda,2010) ดังนี้

กระบวนการในการศึกษาผ่านบทเรียน Plan-Do-Aet

รายละเอียดในแต่ละขั้นตอนมีดังนี้

ขั้นที่ 1 การวางแผน (Plan-Preparations) การดำเนินงานในระยะนี้เป็นระยะก่อนนำบทเรียนที่พัฒนาขึ้นไปใช้ในชั้นเรียนจริง ซึ่งมีการดำเนินงานการในสองขั้นตอนย่อยดังนี้

1.1 การกำหนดเป้าหมาย การศึกษาผ่านบทเรียนโดยกลุ่มศึกษาผ่านบทเรียนระบุปัญหาจากสภาพปัญหาของนักศึกษาที่เกิดขึ้นจริงในชั้นเรียน กำหนดเป้าหมาย หัวเรื่อง หรือประเด็นในการศึกษาผ่านบทเรียนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา นโยบาย และหลักสูตร โดยมุ่งเน้นเป้าหมายในด้านการผลการเรียนรู้ของนักเรียนมากกว่ากำลังเป้าหมายตามความสนใจของอาจารย์รวมถึงการตรวจสอบความเข้าใจในเป้าหมายของสมาชิกกลุ่มทุกคนแล้วกำหนดแผนปฏิบัติงานของกลุ่ม เพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนานักศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมายนั้นๆ การดำเนินงานในชั้นตอนนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้กลุ่มเกิดความกระจ่างในสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริงของนักศึกษา มีทิศทางและแนวปฏิบัติในการดำเนินการพัฒนานักศึกษาได้อย่างสอดคล้องเหมาะสม

1.2 การวางแผนบทเรียน โดยกลุ่มเลือกบทเรียนที่สอดคล้องกับเป้าหมายมาวางแผนการสอนร่วมกัน เขียนแผนการสอนและจัดเตรียมสื่อการเรียนการสอนซึ่งกลุ่มมักเลือกบทเรียนที่ทำทนายหรือจัดการเรียนการสอนได้ยาก

ขั้นที่ 2 ปฏิบัติการ (Do-Teaching & Observation) การดำเนินงานในระยะนี้เป็นระยะของการนำบทเรียนที่พัฒนาขึ้นไปใช้ในชั้นเรียนจริง ซึ่งเป็นการสอน และสังเกต ในชั้นเรียนโดยกลุ่มนำแผนการจัดการเรียนการสอนที่สร้างขึ้นไปสอนในชั้นเรียน โดยอาจารย์ 1 คน ซึ่งเป็นสมาชิกในกลุ่มส่วนสมาชิกคนอื่นๆ เป็นผู้สังเกต บันทึก และเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับนักศึกษา และการเรียนการสอนด้วยวิธีการต่างๆ ตามแผนที่ได้วางไว้โดยวิธีการต่างๆ เช่น บันทึกวิดีโอ บันทึกเทปเสียง เก็บรวบรวมผลงานนักศึกษา หรือสัมภาษณ์นักศึกษา หลังสอนซึ่งเน้นการสังเกตพฤติกรรมที่แสดงถึงการคิดและการเรียนรู้ของนักศึกษา เพื่อให้กลุ่มผู้ศึกษาผ่านบทเรียนนั้นได้ทำความเข้าใจในกระบวนการคิดและกระบวนการเรียนรู้ของนักศึกษาและเพื่อให้ได้ข้อมูลหลักฐานหรือประเด็นในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนต่อไป

ในการสังเกตชั้นเรียน มุ่งเน้นการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนและนักศึกษา เพื่อให้ได้องค์ความรู้ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน และเพื่อให้ได้ข้อมูลที่จะใช้ในการอภิปรายสะท้อนความคิดถึงแนวทางการสอนที่ดีกว่าเดิมมิใช่เพื่อประเมินการสอนของอาจารย์ ซึ่งในขณะที่สังเกตไม่ควรให้ความช่วยเหลือหรือแทรกแซงการทำกิจกรรมของนักศึกษา และสังเกตในประเด็นของการจัดการเรียนการสอนที่สามารถปรับปรุงแก้ไขไม่ใช่ลักษณะตามธรรมชาติของอาจารย์หรือนักศึกษาที่ไม่สามารถแก้ไขได้อย่างทันที

ขั้นตอนการสอนและสังเกตนี้ถือได้ว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดของกระบวนการและเป็นหัวใจสำคัญของการดำเนินงานตามกระบวนการศึกษาผ่านบทเรียน ซึ่งต้องดำเนินการควบคู่กันกับขั้นตอนการสืบสอบผลการปฏิบัติงานหรือการอภิปรายสะท้อนความคิดหลังการสอนซึ่งเป็นขั้นตอนต่อไปอยู่เสมอเพราะการดำเนินงานใน 2 ขั้นตอนนี้คือ จุดศูนย์รวมขององค์ความรู้ความคิดและการปฏิบัติของอาจารย์และเป็นบริบทในการเรียนรู้ที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ร่วมกันของบุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาผ่านบทเรียนซึ่งได้แก่อาจารย์ นักศึกษา และผู้รู้ ซึ่งช่วยส่งผลให้ครูได้ความรู้มุมมองและแนวคิดใหม่ในการจัดการเรียนการสอนการสังเกตนักศึกษาโดยตรงในชั้นเรียนจริงนี้ถือได้ว่าเป็นจุดเด่นและข้อบังคับสำคัญของกระบวนการที่สามารถช่วยแก้ไขปัญหาที่อาจารย์ทำงานพัฒนาการเรียนการสอนที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของนักศึกษาโดยตรงได้ และเป็นการกระตุ้นให้ครูต้องคิดวางแผนการสอนที่สามารถนำมาใช้ได้จริงในชั้นเรียน จึงต้องไตร่ตรองอย่างรอบคอบไม่ใช่คิดเพียงเพื่อออกมาเป็นเอกสารหลักฐานส่งผู้บังคับบัญชาเท่านั้น รวมทั้งการให้อาจารย์ได้สังเกตนักศึกษานี้ช่วยให้อาจารย์มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนรู้ของนักศึกษามากยิ่งขึ้นซึ่งความรู้ความเข้าใจ

เกี่ยวกับการเรียนรู้ของนักศึกษาถือเป็นสิ่งสำคัญ เพราะความรู้ความเข้าใจนี้จะช่วยให้อาจารย์สามารถแสดงพฤติกรรมการสอนและปฏิกริยาตอบสนองต่อนักศึกษาได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้นต่อไป

ขั้นที่ 3 สะท้อนผล (Aet-Discussion & Reflection) การดำเนินงานในระยะนี้เป็นระยะหลังการนำบทเรียนที่พัฒนาขึ้นไปใช้ในชั้นเรียนจริง เป็นขั้นตอนของการย้อนทวน ไตร่ตรอง สะท้อนคิด ตรวจสอบ ปรับปรุง และถอดบทเรียน ว่ากลุ่มได้เกิดการเรียนรู้ในประเด็นใดบ้าง ซึ่งมีการดำเนินการในสามขั้นตอนย่อย ดังนี้

3.1 การสืบสอบผลการปฏิบัติงาน เป็นขั้นที่กลุ่มอภิปรายสะท้อนความคิดร่วมกันจากข้อมูลที่ได้ขั้นที่ 2 โดยมุ่งเน้นการอภิปราย เพื่อให้ได้ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะที่นำไปสู่การปรับปรุงและการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้นโดยอาจารย์มักเป็นผู้เริ่มต้นการอภิปรายก่อนและอภิปรายมุ่งประเด็นที่เป็นตัวบทเรียนว่าสิ่งใดคือปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการเรียนการสอน และอภิปรายถึงแนวทางการแก้ไขปัญหานั้นรวมทั้งควรอภิปรายสะท้อนความคิดว่ากลุ่มได้เรียนรู้อะไร จากการดำเนินงานในชั้นเรียนบ้าง นอกจากนี้ อาจารย์สามารถให้นักศึกษาเป็นผู้สะท้อนความคิดเกี่ยวกับการเรียนการสอนได้ทั้งในด้านความรู้ ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะ ซึ่งหลายครั้งพบว่านักศึกษาสามารถให้ความข้อมูลนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนได้อย่างน่าสนใจ

3.2 การปรับปรุงแก้ไขบทเรียน เป็นขั้นตอนที่กลุ่มปรับปรุงแก้ไขบทเรียน ซึ่งรวมถึงการวางแผนการจัดการเรียนการสอนและเอกสารหรือสื่อประกอบการเรียนกันการสอนต่างๆ ให้มีคุณภาพที่ดีและสมบูรณ์เหมาะสมยิ่งขึ้นตามข้อสรุปที่ได้จากการอภิปราย ทั้งนี้เพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในครั้งต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลกว่าครั้งที่ผ่านมา

3.3 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นขั้นตอนที่กลุ่มอาจารย์รวบรวมข้อมูล สรุปข้อเรียนรู้ และนำเสนอผลการเรียนรู้ที่ได้สู่บุคคลอื่นๆ อาจโดยการเปิดชั้นเรียน (Open House) ซึ่งเชิญผู้ที่สนใจมาร่วมสังเกตและจัดการเรียนการสอนและนำเสนอทั้งผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนและนวัตกรรม หรือวิธีการพัฒนาที่ใช้ในการพัฒนานักเรียน ทั้งนี้เพื่อขยายผลและเพื่อเติมเต็มการเรียนรู้ของกลุ่มต่อไปรวมทั้งเพื่อพัฒนาให้กลุ่มได้จัดระบบองค์ความรู้ที่ได้ของตนและมีหลักฐานในการดำเนินงานที่ชัดเจน ตลอดจนเพื่อให้มีโอกาสได้ภาคภูมิใจในผลงาน ในขั้นตอนที่ 2-3 นั้น อาจมีการดำเนินงานล่าช้าได้หลายครั้งหากต้องการหรือจำเป็นซึ่งหลังจากการปรับปรุงแก้ไขบทเรียนในขั้นที่ 3.2 แล้วอาจนำบทเรียนดังกล่าวไปสอนอีกครั้ง (reteach) กับนักเรียนกลุ่มอื่น โดยครูคนเดิมหรือครูคนอื่นเพื่อพัฒนาบทเรียนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นและเมื่อได้บทเรียนที่มีคุณภาพแล้วกลุ่มก็สามารถเริ่มต้นดำเนินการตามวงจรศึกษาผ่านบทเรียนกับบทเรียนใหม่ที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือบทเรียนตามเป้าหมายใหม่ได้ต่อไป